

ABSTRAK

Kajian ini bertajuk “Kajian Pelaksanaan Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900: Keperluan Daripada Perspektif Islam di Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (JAWHAR) Skop kajian adalah berkaitan tentang pelaksanaan MS 1900:2005 di JAWHAR. Objektif kajian ini adalah untuk mengkaji standard dalam MS 1900:2005 daripada perspektif Islam, mengkaji pelaksanaan MS 1900:2005 di JAWHAR, meneliti faktor-faktor penting bagi menjayakan pelaksanaan MS 1900:2005 mengenalpasti faedah dan menganalisis masalah-masalah yang dihadapi dalam pelaksanaan MS 1900:2005. Antara permasalahan dalam kajian ini ialah JAWHAR merupakan pelopor kepada organisasi kerajaan yang mendapat pensijilan MS 1900:2005, terdapat segelintir pihak yang melihat organisasi yang berorientasikan Islam sebagai kelas kedua, organisasi Islam masih lagi menerima kritikan dari sudut pentadbiran dan MS 1900:2005 masih lagi baru diperkenalkan di Malaysia. Kajian ini menggunakan kaedah penyelidikan kualitatif. Metode pengumpulan data iaitu dokumentasi, temu bual dan observasi dan metode analisis data iaitu induktif dan deduktif digunakan. Hasil kajian mendapati standard MS 1900:2005 yang dibangunkan daripada ISO 9000:2000 tidak mempunyai percanggahan dengan hukum syarak. Pelbagai aktiviti telah dilakukan dalam melaksanakan MS 1900 iaitu menganalisa jurang, mewujudkan kumpulan kualiti, pendokumentasian dan audit. Hasil kajian juga mendapati terdapat pelbagai faktor yang mempengaruhi pelaksanaan MS 1900:2005 iaitu semua pihak menunjukkan komitmen yang tinggi, aktiviti penambahbaikan berterusan dan peranan daripada pengurus atasan. Selain itu pelaksanaan MS 1900:2005 di JAWHAR telah membantu meningkatkan prestasi organisasi ke arah yang lebih baik dengan menumpu kepada kekuatan organisasi ini dan sentiasa memikirkan cara-cara untuk mengatasi masalah yang dihadapi dalam pelaksanaan MS 1900:2005 di JAWHAR.

ABSTRACT

This study is entitled "A Study of Quality Management Systems MS 1900: Requirements From Islamic Perspectives in Department of Waqaf, Zakat and Haji (JAWHAR). The scope of this study is about the implementation of the MS 1900:2005 in JAWHAR while the objective of this study is to investigate the MS 1900:2005 standard in the Islamic perspective, to investigate the implementation of MS 1900:2005 in JAWHAR, to examine the key factor success implementation of the MS 1900:2005, to define the benefits and to examine the problems which is encountered in the implementation of the MS 1900:2005. Among of the problems in this study is JAWHAR is known as the first governmental organization who receives MS 1900:2005 certification, there are a few who see Islamic oriented organizations as a second class, the Islamic organizations still receive criticism from the administrative sight and also MS 1900:2005 is still new introduced in Malaysia. This study use qualitative research method. Data collection method consist of documentation, interview and observation while data analysis method consists of inductive and deductive method. The results showed that MS 1900:2005 standard developed from the ISO 9000:2000 has no conflict with Islamic jurisprudence. There are various activities carried out in the implementation MS 1900 which are analyzes the gap. creating the quality group, documentation and audit. This study also showed that there are various factors that affect the implementation of MS 1900:2005 which are fully commitment from the staff, continuos improvement activities and the role played by top management. Besides the implementation of MS 1900:2005 in JAWHAR has helped the performance of the organization's improvement towards better focusing on this organizational strength and constantly to overcome the problems encountered in the implementation of MS 1900:2005 in JAWHAR.

PENGHARGAAN

DENGAN NAMA ALLAH YANG MAHA PEMURAH LAGI MAHA PENYAYANG

Seinfiniti kesyukuran dirafakkan ke hadrat Allah SWT di atas segala limpah rahmat dan kasih sayang-Nya. Selawat dan salam buat baginda Rasulullah SAW penyelamat manusia akhir zaman daripada lembah kehinaan ke lembah kemuliaan. Seterusnya para ulama' yang dikasihi, pewaris Nabi dan Rasul yang berterusan mengajak manusia menuju redha Ilahi.

Sekalung penghargaan saya rakamkan kepada penyelia, Dr Siti Arni binti Basir atas bimbingan dan didikan beliau kepada saya selama ini. Seterusnya barisan pensyarah dan staf di Jabatan Siasah Syari'yyah (Dr Bhaharuddin bin Che Pa, Dr Mohamad Zaidi bin Abd Rahman, Prof Madya Dr Sharifah Hayaati Syed Ismail al-Qudsy, Dr Mujar Ibnu Shariff, Prof Ishomudin bin Ilias, Dr Raja Hisyamudin bin Raja Sulong, Dr Osman bin Md Rasip, En Akhmal bin Ayob, Dr Abdul Wahed bin Jalal Nori, Dr Mohammad Sa'id Mohammad al-Hami, Pn Salimah Mohmed dan Pn Mastura Koni), staf pentadbiran di Ijazah Tinggi APIUM dan Universiti Malaya atas segala ilmu dan bakti yang dicurahkan sepanjang keberadaan saya di bumi bertuah ini.

Jutaan terima kasih saya ucapkan kepada pihak Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (JAWHAR) kerana memberi keizinan kepada saya untuk menjalankan kajian di sana.

Ucapan ditujukan khas buat kakitangan di Bahagian Penyelidikan & Penyelarasan atas layanan dan kerjasama yang diberikan.

Tidak dilupakan, penaja saya iaitu Universiti Malaya melalui Skim Biasiswa Universiti Malaya (SBUM) dan Jawatankuasa Peruntukan Penyelidikan Pascasiswazah (PPP) kerana bermurah hati membiayai sebahagian daripada kos penyelidikan ini dan menaja pengajian saya. Tanpa sokongan kewangan mustahil kajian ini dapat dijalankan dengan jayanya.

Buat kaum keluarga yang selalu bermain di mata; Mak, Ayah (dalam kenangan), Abg Zam, Abg Zaki, Kak Ct, Akak, Abg Asim, Abg Ad, Kak Nab serta anak-anak saudara (Haziq, Hasif, Husna, Hanis, Ami, Ecah, 'Aisy, 'Izz, Jana, Qiha dan Faihah) . Terima kasih atas keprihatinan yang diberikan. Kejayaan ini adalah milik kita bersama.

Akhir sekali buat penghuni Conchita Villa 2010-2013 (Kak Ju, Kak Ct, Us, Emy, Ija, Umi, Jali, Kak Oya, Mai, Erny, E-wa, Sya, Ana, Nisa, Fatin, Kak Syu, Piqa, Kak Zahra, Wani, Asila, Suzi, Kak Ani, Ifa) serta rakan-rakan seperjuangan pascasiswazah (Kak Zawiyah, Kak Dah, Musaiyadah, Diana, Lokman, En Ahmad, Ust Afriadi, En Hassan, Zue, Sof, Ham, Hanis, Ecah, Madiha, Mayah, Ct, Fae Zah, Kak Lin dan lain-lain yang tidak dapat saya sebutkan satu-persatu). Terima kasih kerana sudi memahami dan membantu diri ini seadanya. Budi yang baik kan dikenang jua.

Hasliza binti Mohamad Ali

Universiti Malaya, Kuala Lumpur

ISI KANDUNGAN

KANDUNGAN	HALAMAN
HALAMAN HADAPAN	i
HALAMAN JUDUL	ii
PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN	iii
ABSTRAK	iv
ABSTRACT	v
PENGHARGAAN	vi
SENARAI ISI KANDUNGAN	viii
SENARAI JADUAL	xii
SENARAI RAJAH	xiii
SENARAI KEPENDEKAN	xiv
PANDUAN TRANSLITERASI	xvii

BAB 1 PENDAHULUAN

1. Pendahuluan	1
1.1. Latar Belakang Kajian	1
1.2. Pernyataan Masalah	4
1.3. Objektif Kajian	6
1.4. Matlamat Kajian	6
1.5. Kepentingan Kajian	7
1.6. Skop Kajian	7
1.7. Definisi Kajian	7
1.8. Rumusan	12

BAB 2 KAJIAN LITERATUR

2. Pengenalan	14
2.1 Latar belakang Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 : Keperluan daripada Perspektif Islam	14
2.2 Kepentingan Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 : Keperluan daripada Perspektif Islam	19
2.3 Objektif pelaksanaan Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 : Keperluan daripada Perspektif Islam	20
2.4 Konsep Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 : Keperluan daripada Perspektif Islam	21
2.5 Prinsip Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 : Keperluan daripada Perspektif Islam	22
2.5.1 Pematuhan kepada Prinsip Halal dan Haram dan Prinsip Muamalat	22
2.5.2 Operasi dikendalikan berasaskan nilai	25
2.5.3 Keputusan atau tindakan yang diambil perlu dirujuk	28

kepada Maqasid Syariah	
2.6 Klausa Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900: Keperluan Menurut Perspektif Islam	34
2.6.1 Keperluan Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900: Menurut Perspektif Islam	34
2.6.2 Tanggungjawab Pengurusan	40
2.6.3 Pengurusan Sumber	47
2.6.4 Penghasilan Produk	52
2.6.5 Analisis, Pengukuran Dan Penambahbaikan Berterusan	61
2.7 Langkah-langkah Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900 :	
Keperluan daripada Perspektif Islam	66
2.7.1 Menganalisa Jurang	66
2.7.2 Memahami Sistem Pengurusan Kualiti	67
2.7.3 Membentuk Kumpulan-kumpulan Kerja	67
2.7.4 Menubuhkan Perwakilan Pengurusan	68
2.7.5 Menentukan Objektif Kualiti dan Polisi Kualiti	69
2.7.6 Pendokumentasian	69
2.7.7 Memberi Latihan Kepada Pekerja	70
2.7.8 Audit Dalaman	70
2.8 Rumusan	70

BAB 3 METODOLOGI KAJIAN

3.Pengenalan	72
3.1 Pendekatan Kajian	72
3.2 Kajian Kes	73
3.3 Kaedah Mengumpul Data	74
3.3.1 Metode Dokumentasi	75
3.3.2 Metode Temubual	76
3.3.3 Metode Pemerhatian	79
3.4 Kaedah Menganalisis Data	80
3.4.1 Metode Induktif	80
3.4.2 Metode Deduktif	81
3.5 Rumusan	81

BAB 4 HASIL KAJIAN

4. Pengenalan	82
4.1. Kronologi Pensijilan	83
4.2. Motif Pelaksanaan Pensijilan	84
4.2.1. Jabatan Kerajaan Berorientasikan Islam	85
4.2.2. Selari Dengan Pelan Strategik	85
4.2.3. Hasrat Ketua Pengarah	88

4.3. Aktiviti Perlaksanaan Pensijilan	89
4.3.1. Menganalisa Jurang	89
4.3.2. Mewujudkan Kumpulan Kualiti	92
4.3.3. Pendokumentasian	95
4.3.4. Audit	106
4.4. Faktor-Faktor Penentu Kejayaan	109
4.4.1. Komitmen Warga Kerja JAWHAR	109
4.4.2. Penambahbaikan Berterusan	110
4.4.3. Kewibawaan Pengurus Atasan	116
4.5. Faedah Pelaksanaan	117
4.5.1. Mencapai Piagam Pelanggan	117
4.5.2. Jabatan Agama Unggul	118
4.5.3. Pengurusan Kerja Yang Teratur	119
4.6. Masalah Pelaksanaan	120
4.6.1. Menentukan Skop Syariah	120
4.6.2. Pengurusan Staf	122
4.6.3. Mempertahankan Pensijilan MS 1900:2005	123
4.7. Perancangan JAWHAR	126
4.8. Rumusan	127

BAB 5 PERBINCANGAN KAJIAN

5. Pengenalan	128
5.1 Pelaksanaan MS 1900:2005	128
5.2 Faktor-faktor Penentu Kejayaan MS 1900:2005	130
5.2.1 Komitmen	131
5.2.2 Penambahbaikan Berterusan	132
5.2.3 Peranan Pengurus Atasan	136
5.3 Faedah Pelaksanaan MS 1900:2005	138
5.4 Masalah Pelaksanaan	140
5.4.1 Menentukan Skop	141
5.4.2 Pengurusan Staf	143
5.4.3 Mempertahankan Pensijilan	144
5.5 Rumusan	146

BAB 6 RUMUSAN DAN CADANGAN

6. Pengenalan	148
6.1 Rumusan	148
6.2 Cadangan	150
6.3 Penutup	151

BIBLIOGRAFI	152-160

LAMPIRAN

Lampiran A : Soalan Temubual

Lampiran B : Surat Akuan Menjalankan Kajian

Lampiran C : Surat Penerimaan Menjalankan Penyelidikan

Lampiran D : Manual Kualiti MS 1900:2005 JAWHAR

Lampiran E : Carta Hubungan Aktiviti Khusus dan Sokongan JAWHAR

Lampiran F : Jadual Matrik Analisis Kualitatif

Lampiran G : Gambar Makmal Audit Dalam MS 1900:2005

Lampiran H : Sijil Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900: Keperluan

Daripada Perspektif Islam

SENARAI JADUAL

Jadual	Halaman
2.1 Siri-siri Perbincangan Ke Arah Mewujudkan Sistem Pengurusan Kualiti MS 1900: Keperluan Menurut Perspektif Islam	18
2.2 Modul MS 1900:2005	64
3.1 Senarai Orang Yang Ditemubual	78
4.1 Senarai Ketua Pengarah JAWHAR	89
4.2 Prosedur Kualiti MS 1900:2005 JAWHAR	102
4.3 Majlis Ilmu JAWHAR	112

SENARAI RAJAH

Rajah		Halaman
4.1	Kronologi Pensijilan MS 1900:2005 di JAWHAR	84
4.2	Hubungkait Antara Empat Tiang Utama dan Empat Nilai Asas Pelengkap	99
4.3	Hierarki Dokumentasi MS 1900:2005 JAWHAR	105
4.4	Pencapaian Piagam Pelanggan JAWHAR Januari 2011-Oktober 2011	118

SENARAI KEPENDEKAN

(t.t.)	tanpa tahun atau tahun terbitan bahan berkenaan tidak diketahui
A.S.	‘alay-hi’s-salām
A.S.W.	‘alay-himu’s-salātu wa’s-salām
A.W.J.	‘Azza wa Jalla
AT & T	American Telephone and Telegraph Company
CIA	Culture Immediate Action
DDSA	Data Direktori Sektor Awam
<i>Ed.</i>	<i>Editor</i> , penyunting, diletakkan selepas nama penyunting berkenaan
<i>Edit/Ed</i>	Bilangan atau nama edisi (Ed ke-4 atau Edisi Merdeka)
<i>Et al.</i>	<i>et alibi</i> , dan rakan-rakan, untuk mengganti nama penulis-penulis selain penulis pertama
FOMCA	Persekutuan Pengguna Malaysia
GTP	Government Transformation Programme
<i>ibid./id./i.q.</i>	<i>ibidem/idem/idem quod</i> , merujuk kepada rujukan sama seperti sebelum
ICT	Information Communion and Technology
IEC	International Electro-Technical Commission
IKIM	Institut Kefahaman Islam Malaysia
INTAN	Institut Tadbiran Awam Negara
ISC	<i>Industry Steering Committee</i>
ISO	International Organisation of Standardization
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JAWHAR	Jabatan Wakaf, Haji dan Zakat
JID	JAWHAR Intellectual Discourse

JKPA	Jawatankuasa Pengurusan Kewangan dan Akaun
JPBK	Jawatankuasa Pengurusan Baitulmal Kebangsaan
JPM	Jabatan Perdana Menteri
JPN	Jabatan Parlimen Negara
JSM	Jabatan Standard Malaysia
JUSE	Japanese Union of Scientists and Engineers
KFC	Kentucky Fried Chicken
KKM	Kementerian Kesihatan Malaysia
KP	Ketua Pengarah
KPDNKK	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan
KPI	Key Performance Indicators
KSFs	Key Success Factors
LTH	Lembaga Tabung Haji
MAIN	Majlis Agama Islam Negeri
MAMPU	Malaysian Administration and Modernization Planning Unit
MBJ	Majlis Bersama Jabatan
MEB	Model Ekonomi Baru
MIDA	Kemajuan Perindustrian Malaysia
MITI	Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri
MKSP	Mesyuarat Kajian Semula Pengurusan
MoU	Memorandum of Understanding
MSDAM	Majlis Standard dan Akreditasi Malaysia
NCR	Non-Compliance Reliability
NKRA	National Key Result Areas

<i>op.cit.</i>	<i>opera citato</i> , pada bahan yang dirujuk, sama seperti <i>loc.cit.</i>
PB	Pengarah-pengarah Bahagian
PKPA	Pekeliling Kemajuan Perkhidmatan Awam
PNB	Permodalan Nasional Berhad
PPIJ	Program Pembudayaan Integriti JAWHAR
PPIM	Persatuan Pengguan Islam Malaysia
PWTC	Putra World Trade Centre
r.a.	radiya'Llāhu'anhu
RMK9	Rancangan Malaysia Kesembilan
RMK10	Rancangan Malaysia Kesepuluh
RUU	Rang Undang-undang
S.A.W.	salla'Llāhu 'alay-hi wa sallam
S.W.T.	Subhāna-hu wa Ta'ālā
SAC	Shariah Advisory Council
SIRIM	Standards & Industrial Research Institute of Malaysia
SWOT	Strength, Weaknesses, Opportunity and Threat
TKP	Timbalan Ketua Pengarah
UNITEN	Universiti Tenaga Nasional
USIM	Universiti Sains Islam Malaysia
YaPEIM	Yayasan Pembangunan Ekonomi Islam Malaysia

PANDUAN TRANSLITERASI

Konsonan pada huruf Arab tidak selamanya sepadan dengan huruf Rumi. Pada beberapa konsonan tertentu, konsonan tersebut boleh dirumikan, tetapi pada beberapa konsonan tertentu yang lain, terpaksa dilakukan beberapa tambahan. Jadual di bawah menerangkan keadaan ini.

Huruf Arab	Huruf Rumi
ا	a
ب	b
ت	t
ث	th
ج	j
ح	h
خ	kh
د	d
ذ	dh
ر	r
ز	z
س	s
ش	sh
ص	s
ض	d
ط	t
ظ	z
ع	‘
غ	gh

ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
و	w
ه	h
ء	,
ي	y
ة	ah*

* ditransliterasikan sebagai (at) dalam konteks gabungan dua perkataan.

Vokal : Dalam sistem vokal Arab ada vokal pendek, ada vokal panjang, dan ada diftong.

Vokal Pendek	Transliterasi
َ (<i>Fathah</i>)	a
ِ (<i>Kasrah</i>)	i
ُ (<i>Dammah</i>)	u

Vokal Panjang	Transliterasi
َ (/)	ā
ِ ( )	ī
ُ ( )	ū

Diftong	Transliterasi
َ وِ	aw

اَـ	ay
وْـ	uww
يَـ	iy/i

Sumber : Jawatankuasa Kerja Buku Pedoman Transliterasi Perkataan Arab ke Ejaan Rumi (2008), *Pedoman Transliterasi Perkataan Arab ke Ejaan Rumi Edisi Kedua*, Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka, h.1-2 .